

МЯСТОТО НА ТРАДИЦИОННОТО ОБУЧЕНИЕ В ИНТЕРАКТИВНАТА СРЕДА НА СИНХРОННОТО ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

Мирко А. Попов

ПУ „Паисий Хилендарски“ Пловдив

Резюме: В България и в Европа и света се налагат иновациите и интерактивните технологии. Те навлизат масово в живота, работата и образованието на хората. Бурното развитие на иновациите и интерактивните технологии трайно и масово си присвояват голяма част от човешкото пространство. Информационният поток нараства лавинообразно, като това е твърде обременяващо и плашещо за по-възрастните.

Докато при класическото образование тракционно обучението протича под формата на урок, то при иновационното ролята на преподавателя е променена. Традиционното обучение притежава преимуществено репродуктивен характер. Характерните черти на традиционното ефективно обучение могат да бъдат въвеждането на новия материал, уменията и навиците се извършват с малки стъпки; повторение на наученото, проверка на домашната работа и ако е необходимо отново повторение на вече преподадения материал; практически упражнения на учениците под контрола на преподавателя и т.н.

Пандемията от Ковид-19 през зимата на 2020 г. поставя на изпитание образователната система в България. Педагозите са поставени в екстремна ситуация, в която са принудени бързо да въведат дистанционното образование в електронна среда и да реализира резултати. Очаквано или не учителите се сблъскват с поредица от проблеми, които получават решенията си посредством методите и формите на тракционното образование.

Ключови думи: традиционно обучение, интерактивна среда, синхронно дистанционно обучение

THE PLACE OF TRADITIONAL LEARNING IN THE INTERACTIVE ENVIRONMENT OF SYNCHRONOUS DISTANCE LEARNING

Mirko A. Popov

Plovdiv University "Paisii Hilendarski"

Abstract: Innovations and interactive technologies are steadily gaining ground in Bulgaria, Europe, and the world. They are entering people's lives, work, and education en masse. Their rapid development is permanently appropriating a large part of our lives. The flow of information is growing like an avalanche, too burdensome and frightening for the elderly.

While in classical education traction training takes the form of a lesson, in innovative education the role of the teacher is different. Traditional education has a predominantly reproductive character. The characteristic features of traditional effective training can be the introduction of new material, skills and habits are done in small steps; repetition of what has been learned, checking homework and, if necessary, repetition of the material already taught; practical exercises of students under the supervision of the teacher, etc.

The Covid-19 pandemic in the winter of 2020 has put the education system in Bulgaria

to the test. Educators are placed in an extreme situation in which they are forced to quickly introduce distance learning in an electronic environment and achieve proper results. Whether expected or not, teachers face a series of problems that receive their solutions through the methods and forms of traction education.

Key words: traditional education, electronic environment, distance learning

През последните десетина години в България и по-рано в Европа и света започват да се налагат иновациите и интерактивните технологии масово в живота, работата и образованието на хората. Бурното развитие в тази посока, съчетано с ускорените темпове на усъвършенстване на интернет и компютърните и мобилни технологии и приложения, трайно и масово си присвоява голяма част от човешкото пространство. Информационният поток нараства лавинообразно, като това е съвсем естествено за по-младите поколения и твърде обременяващо и плашещо за по-възрастните.

В България тези промени и бързо налагащи се тенденции трудно си проправят път в образователната система. Държавната администрация и големият процент на застаряващи учители и пенсионирани педагози, продължили да работят, не могат да бъдат основата за бързото навлизане на иновациите и иновационните методи и модели в образованието. Въпреки тези затруднения и благодарение на отвореността към иновациите и интерактивността на младите поколения тези промени започват да се реализират както по формален, така и по неформален път. В българската образователна система много често се забелязва как някои преподаватели от обучаващи се поставят в ролята на обучавани от учениците си. Тази обратна тенденция автоматично реализира положителни резултати, които се изразяват в бързата преориентация на повечето педагози, които започват сами да насочват учениците си към използването на новите технологии за придобиване и усвояване на нови знания и умения. Тази спонтанна креативност от страна на педагозите успява да скъси в известна степен огромната дистанция между поколенията и да реализира положителни резултати както в образователен, така и във възпитателен аспект.

Според М. Харис (2015) с появата на интернет пространството като информационно-цифрова среда се изменят не толкова методите на предаване на информацията, а се променят самите хора. Изследователите сред научните среди започват да отделят и дефинират т. нар. „сетивно поколение”, в което влизат родените след 1980 г., които имат склонност към свойски социални контакти, завиден прагматизъм, очаквания и възможности за намиране на най-подходящия начин за получаване на информация в съответствие със собствените си потребности, осмисленост (лична значимост) на получените сведения (Харис, М., 2015).

Забележката на Харис основателно допуска, че промяната засяга преди всичко хората и то поколенията, които израстват с раждането и развитието на новите технологии. При тази категория ученици креативността и иновативното и неконвенционално мислене са преобладаващи, а самите личности демонстрират високо самочувствие и отвореност не само към новото и новите технологии, но и към света и хората като цяло. За тях съвременните цифрови и компютърни компетентности са по-скоро правило и нещо естествено, отколкото научно и усвоено. Тези поколения изключително бързо привикват към възприемането на визуализираната информация, която невинаги е линейно представена. Тези ученици предпочитат да боравят с мултимедийни продукти и да творят в мултимедийна среда, като с годините се наблюдава тенденцията, че част от младежите се чувстват далеч по-комфортно и сигурно във виртуалната среда, отколкото извън нея. За добро или не тези поколения ученици оформят категорията на т. нар. „ползватели” или „потребителско поколение”. Те не искат да са слушатели или зрители по време на учебния процес, а да са негови потребители, да бъдат активната страна, която задава въпроси и сама търси различни варианти на отговори, като понякога не е от значение дали са правилни или погрешни.

Важен е принципът на участието и активността, които са мярка и критерий за успешност.

Зимата на 2020 година изправи образователната система пред огромното изпитание да въведе електронното дистанционно обучение. Министерството на образованието и науката излиза с решение за преминаване към дистанционна форма на обучение поради усложнената епидемиологична обстановка, провокирана от вируса Ковид -19. Педагозите получават една седмица, за да запознаят себе си и учениците с наличните образователни платформи. Задачата се оказва още по-трудна след логичния срив на голяма част от образователните интерактивни платформи. Въпреки затрудненията и с почти денонощна работа на учителите след седмица обучението в интерактивна дистанционна среда започва.

За голяма част от педагозите работата с новите компютърни технологии е меко казано предизвикателство, но предизвикателството се оказва, че е и за голяма част от учениците в прогимназиален етап. Независимо от уменията на децата за сърфиране в социалните мрежи и за игра в мрежа и други подобни, работата във виртуалната класна стая се оказва проблем, който изисква специфични, но несложни познания и умения. Това повежда поредица от проблеми от учебно-методичен характер, за които учителите едва ли предполагат.

След седмица на работа в дистанционна форма на обучение се изясняват няколко основни проблема, които изискват бързи и адекватни решения. Оказва се, че:

1. Част от учениците не могат да се адаптират към дистанционната форма на обучение и започват да показват негативни резултати.
2. Някои ученици започват да се самоизолират зад изключени камера и микрофон и да сърфират в социалните мрежи или да играят игри в тях.
3. Трета част започва да се отнася несериозно към поставените задачи за самостоятелна и домашна работа и представят изключително лоши разработки или изобщо не предоставят нищо като обратна връзка.

Тези очаквани и неочаквани реакции и затруднения изискват бързи и работещи решения. Очаквано или не голяма част от педагозите се обръщат към методите и похватите на традиционното обучение, практикувано в електронна дистанционна форма.

Традиционното обучение насочва обучаваните към усвояване на основните правила и методи на работа в повтарящи се неизменни ситуации. За различните изследователи традиционното невинаги означава отживяло, остаряло, а иновационното – най-доброто, новото и оптималното, което може да бъде приложимо в практиката на педагога.

При класическото образование традиционно обучението протича под формата на урок, в който е ангажиран целият клас. Преподавателят съобщава подбраната и предварително уточнена информация, предава и формира знания у учениците, формира умения и навици, използва за основа на преподаването новия материал и неговото възпроизвеждане от класа, като накрая резултатите се базират на успешното или неуспешното възпроизвеждане.

Оказва се, че именно възпроизвеждането на предоставената информация като обратна връзка в електронна форма предоставя възможност на учителите да улеснят прехода към новата форма на обучение, както и да фокусират вниманието на учениците върху образователния процес, предоставяйки им лесна за изпълнение задача.

Традиционното обучение притежава преимуществено репродуктивен характер. Задачата на педагога е преди всичко да съобщава знания и да реализира методи и подходи, които да предадат на обучаваните информация в готов вид, предназначена за усвояване и възпроизвеждане. Педагогът се явява водеща и ключова фигура, а много често и единственият инициатор и реално действащо лице в учебно-възпитателния процес (Anderson L., Ryan D., Shapiro B. 1989, 2004, Ван дер Меер Т., Селцер Р., 1994).

Поемайки в ръцете си основната водеща роля, на педагога се предоставя шанс, като демонстрира увереност и знание как да протече учебният процес, да ангажира вниманието на учениците и да ги подтикне да започнат да работят и да се обучават в новата електронна дистанционна форма на обучение. Независимо от желанието за самостоятелност и независимост се оказва, че учениците от прогимназиалния етап в една такава неспецифична и кризисна ситуация очакват от преподавателите си да имат бързи, познати и готови решения, които те успешно да могат да изпълнят.

Неочаквано за човешката общност пандемичната ситуация обърна внимание, че не е редно да се пренебрегват достойнствата на традиционното образование, а и още повече, че благодарение на него и на педагозите, които го прилагат, човечеството успява да просъществува и да продължи напред. В този ред на мисли характерните черти на традиционното ефективно обучение могат да бъдат сведени до:

1. Въвеждането на новия материал, уменията и навиците се извършва с малки стъпки.
2. Повторение на наученото, проверка на домашната работа и ако е необходимо отново повторение на вече преподадения материал.
3. Практически упражнения на учениците под контрола на преподавателя.
4. Коригираща обратна връзка и поощрение от страна на преподавателя
5. Самостоятелни упражнения в клас и в домашни условия с много висока степен на ефективност (над 90% успеваемост).
6. Регулярна практика на повторенията (Кларин, М. 2016).

Съвсем очевидно е, че основата на традиционното обучение е повторението, а формираните умения и навици се развиват и поддържат на базата на контрол от страна на педагога и отново на многократни повторения, както и на усърдна самостоятелна работа. За всички е ясно, че традиционното обучение не подкрепя креативността и самостоятелното мислене, но въпреки това то създава една балансирана, предвидима и устойчива във времето основа, върху която могат да бъдат положени всякакви други нови основи за надграждане и пр. От друга гледна точка предсказуемостта и традициите възпитават общество от личности, които лесно се вписват във всякакви норми и граници от всякакъв характер. В успешно формираните общества от такъв характер политическото, икономическото, религиозното и пр. управление на хората е по-лесно изпълнимо и протича без особени затруднения.

Именно пандемията от Ковид-19 създава предпоставки педагозите да се обърнат към достиженията и методите на традиционното образование, за да овладеят объркването и дори страха на учениците от създалата се кризисна ситуация и да реализират успешно дистанционната форма на обучение.

Както се отбелязва, образованието е една от най-инертните и трудно променящи се системи в живота на държавата и обществото. Тази черта на инертност се отнася и за учебния процес, който както го характеризира Тофлър (1981), „носи в себе си чертите на конвейерното производство от ранния етап на индустриализацията.” (Toffler, A. 1981)

Въпреки и независимо от тези постановки и заключения се оказва, че традиционното образование и неговите методи не трябва да бъдат отхвърляни и забравяни, защото извънредните кризисни ситуации явно се отразяват по доста различен начин на учениците. Неконтролираният медиен и информационно-електронен поток от негативна информация пряко влияе на психиката и мотивацията за обучение и образование на децата. В такава нетипична обстановка се оказва, че традиционното, устойчивото и познатото предоставя не само убежище, но и възможност да се продължи напред по нов начин и да се постигнат очакваните резултати.

Ползвана литература:

Кларин, М. В. Иновационные модели обучения: Исследование мирового опыта. Москва, 2016

Харис, М., Со всеми и ни с кем. Книга о нас – последнем поколении, которое помнит жизнь до интернета. Москва, 2015

Anderson L. W. Increasing Teacher Effectiveness. 2nd edq Paris: UNESCO, 2004

Toffler, A., The Third Wave. N.Y.;Bantam Books, 1981